

KÖZIGAZGATÁSI ISMERETEK

Főbb témák

2

- **1. A Magyar Köztársaság alkotmányos berendezkedése**
- **2. Az állami szervek rendszere, jellegük és egymás egymáshoz való viszonyuk**
- **3. A közigazgatás az állami funkciók rendszerében**
- **4. A közigazgatás szervezetrendszere**
- **5. Az önkormányzati igazgatás**
- **6. A közigazgatás működése**

KÖZPONTI ÁLLAMI SZERVEK RENDSZERE

1. A Magyar Köztársaság alkotmányos berendezkedése

Részletek Magyarország új Alkotmányából / Alaptörvényéből:

5

B) cikk

- (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.
- (2) Magyarország államformája köztársaság.
- (3) A közhatalom forrása a nép.
- (4) A nép a hatalmát választott képviselői útján, kivételesen közvetlenül gyakorolja.

C) cikk

- (1) A magyar állam működése a hatalom megosztásának elvén alapszik.
- (2) Senkinek a tevékenysége nem irányulhat a hatalom erőszakos megszerzésére vagy gyakorlására, illetve kizárólagos birtoklására. Az ilyen törekvésekkel szemben törvényes úton mindenki jogosult és köteles fellépni.
- (3) Az Alaptörvény és a jogszabályok érvényre juttatása érdekében kényszer alkalmazására az állam jogosult.

Az Alkotmány

6

Az ország alaptörvénye.

□ **Formai szempontból:**

- a jogforrási rendszer csúcsa
- különös eljárási rendben alkotják.

□ **Tartalmi szempontból:**

- gazdasági és társadalmi rendre
- állam- és kormányformára
- alapvető jogokra és kötelezettségekre
- állami szervek egyes típusainak szervezetére és működésére

vonatkozó legfontosabb szabályokat foglalja magában.

A magyar alkotmányfejlődés

KORSZAK	JELLEMZŐK
1946 előtt	történelmi alkotmány: 1222 Aranybulla Werbőczy Hármaskönyve 1848. évi törvények
1946	1946. évi I. tv. A köztársasági államformáról: alkotmányos alaptörvény
1949	1949. évi XX. tv.
1989	1989. évi XXXI. tv.: jogállamiság

Alapjogok fogalma

Emberi léthez kapcsolódó jogok	Állampolgári jogok
<ul style="list-style-type: none">■ minden embert megillető■ veleszületett■ elidegeníthetetlen jog	<ul style="list-style-type: none">■ csak az adott állam polgáraitra értelmezhető

Az alapjogok forrásai

9

- **Alkotmány**
- **Törvények**
- **Nemzetközi dokumentumok**

Alapjogok rendszere

azok keletkezési idejére vonatkozóan

10

- **Első generációs jogok:** egyenlőségi szabadságjogok
- **Második generációs jogok:** gazdasági, szociális, kulturális jogok
- **Harmadik generációs jogok:** a fejlődéshez, békéhez, egészséges környezethez való jogok, betegjogok, fogyatékosok jogai

Az egyes alapjogok

Az emberi méltósághoz való jog

11

- Együtt említik az élethez való joggal, az Alkotmánybíróság általános személyiségi jognak, szubszidiárius alapjognak tekinti, az egyenlőségi illetve személyhez fűződő jogokkal összekapcsolva.
- **Nevesített részjogosítvány:**
önazonosság, önrendelkezés, magánszféra védelme.

Az egyes alapjogok

A megkülönböztetés tilalma

12

- **Általános egyenlőségi tétel:** A Magyar Köztársaság biztosítja minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés nélkül.
- A hátrányos megkülönböztetését a törvény szigorúan bünteti.
- A Magyar Köztársaságban minden ember jogképes. (A magzat nem jogalany!)
- A bíróság előtt mindenki egyenlő.

Az egyes alapjogok

A megkülönböztetés tilalma

13

- A hátrányos megkülönböztetés tilalma nem abszolút
- **A pozitív diszkrimináció nem alkotmányellenes**
- Az önkényes, ésszerű indok nélküli megkülönböztetés alkotmányellenes

Az egyes alapjogok

Kisebbségek speciális védelme

14

- A többségi nemzetbe olvasztó politika, szegregáció, áttelepítés tilalma
- Speciális szempontok figyelembe vételének kötelezettsége
- Kisebbségi ombudsman és kisebbségi önkormányzatok
- Nemzeti és etnikai kisebbségek képviselőinek megteremtése az országgyűlésben.

Az egyes alapjogok

Az élethez való jog

15

□ **Magzati élet védelme**

- magzati élet védelme ↔ anya önrendelkezési joga

- A magzat jogilag nem ember, de megilleti az alkotmányos védelem, de nem abszolút

□ **Halálbüntetés eltörlése**

□ **Eutanázia**

- Aktív – tilos

- Passzív

Az egyes alapjogok

Környezethez való jog

16

- A Magyar Köztársaság elismeri és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez
- Alkotmánybíróság – köteles az állam a garanciát biztosító intézmények kialakítására, valamint az elért környezeti szint megóvására

külön törvény a környezet védelméről

Az egyes alapjogok

A tisztességes eljáráshoz való jog

17

- bíróság előtt mindenki egyenlő,
- független és pártatlan bíróság, nyilvános tárgyalás
- ártatlanság védelme,
- hallgatás joga
- *nullum crimen et nulla poena sine lege* elve, (nincs bűnözés és nincs büntetés törvény nélkül)
- jogorvoslathoz való jog
- védelem joga

Az egyes alapjogok

A közlekedés, a mozgás szabadsága

18

A személyes szabadság egyik nevesített alakzata, migrációs jogokhoz kapcsolódik ma már a szabályozása.

Korlátai:

- büntetőjog
- közbiztonság
- közerkölcs
- egészségügyi

Az egyes alapjogok

Az információs önrendelkezési joga

19

- A modern állam funkcióinak növekedése és változása miatt az állampolgárok egyre több adatát gyűjti,
 Reális veszély az adatokkal való visszaélés, az adatok összekapcsolása
- Szükséges a személyiségi autonómiát képező adatvédelem és az állam szükségletének az összehangolása.

Az egyes alapjogok

A magánlakás sérthetetlenségéhez, a levéltitok védelméhez való jog

20

Magánlakás

- Be. – házkutatás – hatóság határozata alapján (kivéve bűncselekmény megakadályozása)
- Rendőrség, nemzetbiztonsági szolgálatok

Levéltitok

- Fogvatartottak levelezése
- Postai küldemények

Az egyes alapjogok

A lelkiismereti és vallásszabadság

21

- Az egyház az államtól elválasztva működik.
- Vallás, meggyőződés miatt sem hátrány, sem előny nem keletkezhet.
- Állami nyilvántartás tárgya nem lehet.
- Szabadon gyakorolható.
- Szülő dönt az erkölcsi, vallási nevelésről.
- Vallásgyakorlás lehetőségének biztosítása szociális, egészségügyi, gyermekvédelmi és bv. intézetekben, katonaságnál.

Az egyes alapjogok

Az egyesülési és gyülekezési jog

22

Alkotmány: mindenkinek joga van törvényben nem tiltott szervezetet létrehozni, de

- ▣ nem valósíthat meg bűncselekményt,
- ▣ politikai célú fegyveres szervezet nem alapítható,
- ▣ kizárólag gazdasági céllal nem hozható létre.
- ▣ Alkotmány elismeri a békés gyülekezés jogát és biztosítja annak szabad gyakorlását.

Az egyes alapjogok

A sajtószabadság

23

- A vélemény terjesztése, a sajtó hozzáférhetősége, tárgyi előfeltételek biztosítása.
- Nem csak egyéni szabadságjog garanciája, hanem demokratikus biztosíték – a tájékoztatáshoz való jog garanciája.
- „**Médiaalkotmány**”

Az egyes alapjogok

A véleménynyilvánítás szabadsága

24

- Alkotmány 61. §-ból (szabad véleménynyilvánítás, közérdekű adatok megismerése), következik a demokratikus közvélemény biztosításának állami kötelessége.

A szabad véleménynyilvánítási jog nem csak alapvető alanyi jog, hanem e jog intézményes oldalának az elismerése, a demokratikus politikai nyilvánosság biztosítása a modern jogfelfogás szerint.

- Korlátozható, de csak igen kevés joggal szemben kell engednie.

Az egyes alapjogok

A véleménynyilvánítás szabadsága

25

A véleményt annak érték- és igazságtartalmára tekintet nélkül kell védeni, de nem terjed ki valótlan tények közzlésére, ha a közlő ezzel tisztában van, vagy kellene, hogy legyen

= tények meghamisítása

Speciális vonatkozások

- Gyűlöletre uszítás bűncselekmény,
- Képviselők mentelmi joga, közszereplőkkel szembeni kritika tágabb határai.

Az egyes alapjogok

A tulajdonjog

26

□ Alkotmány

- a köztulajdon és a magántulajdon egyenjogú,
- magyar állam tulajdona nemzeti vagyon, kizárólagos tulajdonának, gazdasági tevékenységi körének körét törvény határozza meg,
- az állam tiszteletben tartja az önkormányzat tulajdonát.

□ Alkotmánybíróság

- alkotmányos alapjog, de abszolút védelem csak a személyiségi jogoknak
- tulajdonformák megkülönböztetésének tilalma, közösségi tulajdon szigorúbb büntetőjogi védelme alkotmányellenes.

Kisajátítás: Csak közérdek esetén, kártalanítás mellett.

Sztrájkjog

27

- **Érdekvédelmi eszköz** + **egyesülési jog**, munkatörvénykönyv.
- **Hét nappal előtte egyeztetés, egyeztető eljárás sikertelensége feltétel.**
- **Jogellenes:** nem gazdasági, szociális érdek, alkotmányellenes cél, kollektív szerződést sért, a konfliktus bírósági útra tartozik (jogszerűség megítélése munkaügyi bíróság hatásköre).
- **Korlátozható jog (igazságszolgáltatás), minimális szolgáltatás.**

Az állampolgári kötelességek

28

Alkotmány

- Jogszabályok megtartásának kötelessége
- Közterhekhez való hozzájárulás kötelessége
- Honvédelmi kötelezettség
- Tankötelezettség

2012.03.03.

2. Az állami szervek rendszere, jellegük és egymás egymáshoz való viszonyuk

Az Országgyűlés

30

- Az Országgyűlés meghatározása az Alkotmányban
- Az Országgyűlés feladat- és hatáskörei
 - törvényalkotás
 - parlamenti ellenőrzés
 - egyéb hatáskörök
- Az alakuló ülés

Az Országgyűlés szervezete

31

- Elnök, alelnökök, jegyzők
- Házbizottság, Házsabály
- Bizottsági rendszer
- Frakciók
- Parlamenti apparátus

Az országgyűlési képviselők jogállása

32

- Szabad mandátum
- Mentelmi jog
 - felelőtlenség
 - sérthetetlenség
- Összeférhetetlenség
 - hivatali
 - gazdasági
 - méltatlansági

A Kormány

33

- Kormányzati tevékenység
- A Kormány feladat- és hatáskörei
- A Kormány létrejötte, megbízatása
 - miniszterelnök megválasztása, kormányprogram, miniszterek kinevezése
 - A Kormány megbízatásának megszűnése
 - Konstruktív bizalmatlansági indítvány, bizalmi szavazás

A köztársasági elnök

34

- A köztársasági elnök alkotmányos helyzete
- Az államfő feladat- és hatásköre - ellenjegyzés
- Az államfő és az Országgyűlés viszonya
- Az államfő és a Kormány viszonya

A köztársasági elnök megbízatása, jogállása

35

- Az államfő megválasztása
- A megbízatás megszűnése
- A köztársasági elnök jogállása
 - mentelmi jog
 - összeférhetetlenség
 - jogi felelősség

A bíróság

36

- Az igazságszolgáltatási tevékenység, az igazságszolgáltatás alkotmányos alapelv
- Bírósági szervezet: Kúria – Ítéltábla – Törvényszék (2012.-től) – Járásbíróságok (2013.-tól)
- Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságok (2013.-tól)
- A bíróságok igazgatása: Országos Bírói Hivatal – Elnöke
- Országos Bírói Tanács (14 választott bíró, OBH elnöke)

A bírók jogállása

37

- Bírói függetlenség
- A bírók kinevezése
- Összeférhetetlenség
- Mentelmi jog

Az ügyészség

38

- Az ügyészség feladat- és hatásköre
- Nyomozás, felügyelet a nyomozás felett
- A vád képvisellete
- Felügyelet a büntetés végrehajtása felett
- Ügyészi törvényességi felügyelet
- Az ügyészség szervezete, legfőbb ügyész
- Az ügyészek jogállása

Az állampolgári jogok országgyűlési biztosai

39

- A jogintézmény kialakulása
- Az ombudsmanok megválasztása, jogállása
- A biztosok feladat- és hatásköre
- Az ombudsman intézkedései

Az Alkotmánybíróság

40

- Az alkotmánybíráskodás kialakulása, formái
- Az Alkotmánybíróság feladat- és hatáskörei
- Előzetes normakontroll
- Utólagos normakontroll
- Nemzetközi szerződésbe ütközés vizsgálata
- Alkotmányjogi panasz
- Mulasztásos alkotmányellenesség
- Hatásköri összeütközés
- Alkotmányértelmezés
- Egyéb

Az Alkotmánybíróság szervezete, eljárása

41

- Az Alkotmánybíróság szervezete, az AB elnöke
- Az alkotmánybírók jogállása
- Az alkotmánybírók megválasztása
- Függetlenség, mentelmi jog, összeférhetetlenség
- A tisztség megszűnése

Az Állami Számvevőszék

42

- Az ÁSZ hatáskörei
- Az ÁSZ szervezete, eljárása
- A számvevőszéki vizsgálat
 - Törvényesség
 - Eredményesség
 - Célszerűség

Az önkormányzatok alkotmányos alapjai

43

- Helyi önkormányzás – önkormányzati autonómia
- Önkormányzati jogok
- Az önkormányzatok és más közhatalmi szervek kapcsolata

3. A közigazgatás az állami funkciók rendszerében

A közigazgatás fogalma

A közigazgatás a közérdek érvényesítése céljából, a közhatalom birtokában végzett tevékenység. Magyary Zoltán megfogalmazásában **„az állam adminisztrációja”, azaz „az állam szervezete, a közfeladatoknak ezek természete által megszabott módszerrel a jogrend keretében való eredményes megoldására”**.

A közigazgatás, mint minden igazgatási tevékenység, a közösség (a nemzet), illetve az e közösség által létrehozott állam céljainak elérésére irányuló tevékenységek összehangolására hivatott. **Az állam által önkormányzati joggal rendelkezőként elismert és szabályozott közösségek maguk, illetve az erre a célra létrehozott szervezetük vagy szervezeteik tekintetében önkormányzati feladatokat határozhatnak meg maguk számára.** Az állami elismerés és szabályozott átengedés következtében az önkormányzati feladatok is közfeladatoknak minősülnek, az ezek megvalósítását célzó önkormányzati igazgatás pedig része a közigazgatásnak

SZABADSÁG ÉS FELELŐSSÉG

□ XXIV. cikk

Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.

□ XXVI. cikk

Az állam működésének hatékonysága, a közszolgáltatások színvonalának emelése, a közügyek jobb átláthatósága és az esélyegyenlőség érdekében törekszik az új műszaki megoldások és a tudomány vívmányainak alkalmazására.

A közigazgatás helye a hatalmi ágak rendszerében

47

Kiindulópont: a hatalommegosztás elve

A törvényhozás és a közigazgatás

Az igazságszolgáltatás és a közigazgatás

Az államfő és a közigazgatás

A közigazgatás fogalma, sajátosságai

48

Sajátosságai:

- legnagyobb szakigazgatási rendszer
- a közigazgatás igazgatási tevékenysége az egész társadalomra kiterjed
- egyes tevékenységeit közhatalom birtokában látja el (pl. jogszabályt alkot, hatósági jogalkalmazást végez)
- a jogállamiság követelményének mindenkori érvényre juttatása

A közigazgatás feladatai

A közhatalmi tevékenységek:

- jogalkotás
- hatósági jogalkalmazás

A közvetlen igazgatás körébe sorolható tevé

- szervezetrányítás
- belső igazgatás
- gazdálkodás
- materiális tevékenység
- nem közigazgatási jogi, hanem más jogág által szabályozott tevékenységeket

4. A közigazgatás szervezetrendszere

Részletek Magyarország új Alkotmányából / Alaptörvényéből:

51

□ AZ ÁLLAM

□ A kormány

15. cikk

(1) A Kormány a végrehajtó hatalom általános szerve, amelynek feladat- és hatásköre kiterjed mindarra, amit a jogszabály kifejezetten nem utal más szerv feladat- és hatáskörébe. A kormány az Országgyűlésnek felelős.

□ (2) A Kormány a közigazgatás legfőbb szerve, törvényben meghatározottak szerint államigazgatási szerveket hozhat létre.

□ 17. cikk

□ (3) A Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szerve a fővárosi és megyei kormányhivatal.

□ (5) A kormánytisztviselők jogállását törvény szabályozza.

□ 18. cikk

□ (1) A miniszterelnök meghatározza a Kormány általános politikáját.

□ (2) A miniszter a Kormány általános politikájának keretei között önállóan irányítja az államigazgatásnak a feladatkörébe tartozó ágazatait és az alárendelt szerveket, illetve ellátja a Kormány vagy miniszterelnök által meghatározott feladatokat.

2012.03.03.

A szervezetrendszer tagolódását meghatározó tényezők

52

- a minőségi és mennyiségi munkamegosztás
- ország gazdasági viszonyai
- belpolitikai viszonyok
- külpolitikai tényezők
- igazgatási törvényszerűségek:
 - a horizontális (mellérendeltség) és a vertikális (alá-fölérendeltség) tagozódás
 - a centralizáció (központosított) - decentralizáció (nem központosított) aránya és mértéke
- a földrajzi adottságok, a közlekedési viszonyok, a történelmi hagyományok, tradíciók

A közigazgatási szerv fogalma, jogi paraméterei

53

A közigazgatási szerv jogképességének elemei

Az önálló és a nem önálló közigazgatási szervek

Az államigazgatás szervezetrendszere

54

A közigazgatási rendszer államigazgatási és önkormányzati igazgatási alrendszerekre osztható.

- **Államigazgatási szervek illetékesség szerinti tagozódása:**
 - Központi szervek
 - Területi szervek

A Kormány

feladat - hatáskör - működés

55

A Kormány munkáját segítő szervek:

- A kormánybizottságok
 - Kabinetek
 - Egyéb tanácsadó testületek
 - Kormánybiztos
 - Miniszterelnöki biztos
-
- Miniszterelnökség

A minisztériumok

56

- **feladatai**
- államtitkár, közigazgatási államtitkár, helyettes államtitkár, miniszteri biztos
- **a minisztérium szervezeti és működési szabályzata**
- **szervezete**

A nem minisztériumi formában működő központi államigazgatási szervek

57

□ Kormányhivatalok:

- a Központi Statisztikai Hivatal,
- a Magyar Energia Hivatal,
- az Országos Atomenergia Hivatal,
- a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala és
- a Nemzeti Adó- és Vámhivatal.

□ Központi hivatalok

Taxatív felsorolásukat nem tartalmazza jogszabály

Központi hivatalok például:

**Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság,
Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat vagy a
Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság.**

A területi és helyi államigazgatási szervek

58

Általános hatáskörű területi államigazgatási szervek:
a fővárosi és megyei kormányhivatalok.

Ágazati feladatokat ellátó, azaz különös hatáskörű
területi és helyi államigazgatási szervek.

Sajátos jogállású államigazgatási szervek

59

Autonóm jogállású államigazgatási szervek:

- a Közbeszerzések Tanácsa,
- a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság és
- a Gazdasági Versenyhivatal.

5. Az önkormányzati igazgatás

Az önkormányzat feladat- és hatásköre

61

A helyi önkormányzás joga

A helyi önkormányzatok feladatai:

- Kötelező
- Önként vállalt

Hatósági jogkör

Társuláshoz való jog

62

Ötv.-ben nevesített társulási formák:

- hatósági igazgatási társulás
- intézményi társulás
- társult képviselő-testület

Külön törvényben szereplő társulási forma:

- többcélú kistérségi társulás

Az önkormányzat szervezete

63

A helyi képviselő-testület és szervei:

polgármester

alpolgármester

a képviselő-testület bizottságai

településrészi önkormányzat

jegyző

a képviselő-testület hivatalaként polgármesteri hivatal

körjegyzőség

Települési önkormányzatok:

- község
- város
- megyei jogú város
- a főváros és kerületei

Területi önkormányzat:

- megyei önkormányzat

Az önkormányzat gazdálkodása

65

Az önkormányzat saját **tulajdon**nal rendelkezik, **bevétele**ivel önállóan gazdálkodik és saját felelősségére **vállalkozhat**.

Az önkormányzat bevételei

66

- saját bevételek,
- átengedett központi adók,
- más gazdálkodó szervektől átvett bevételek,
- központi költségvetési normatív hozzájárulások és
- támogatások.

2012.03.03.

A köztestületi önkormányzatok

67

- **A köztestület fogalma**
- **A köztestületek fajtái**
 - Szakmai kamarák
 - Gazdasági kamarák
 - Gazdasági igazgatási feladatokat ellátó köztestületek
 - Egyéb köztestületek

6. A közigazgatás működése

A közigazgatási szervek tevékenységi típusai

69

Közigazgatási aktusok

A közigazgatás tényleges cselekményei:

- az igazgatási cselekmények
- egyes nyilvántartási és regisztratív cselekmények
- reálcselekmények
- materiális cselekmények

A közigazgatás más jogágba tartozó cselekmények

Közigazgatási aktusok

70 **A hatósági aktusok:**

- hatósági határozat
- szakhatósági hozzájárulás
- hatósági intézkedés
- eljárást kezdeményező

A közigazgatási szervezetrendszer működése során kibocsátott aktusok:

- hierarchikus irányítási aktusok
- belső vezetési aktusok
- hierarchián kívüli irányítási aktusok
- együttműködési aktusok

Közintézeti aktusok

Közigazgatási szerződések (speciális típus: hatósági szerződés)

A közigazgatási szervek hatósági jogalkalmazó tevékenységének alapvető típusai

71

A hatósági jogalkalmazó tevékenység fogalma

A hatósági határozatok között azok jogi tartalma szerint megkülönböztetünk **jogosító és kötelező** (kötelezést tartalmazó) határozatokat.

Jogosító határozat

speciális formája az **engedélyező határozat**

Kötelező határozat

sajátos fajtája a **szankciót megállapító határozat**

- <http://www.nki.gov.hu/koezigazgatasi-tudasbazis/koezigazgatasi-vizsgak-anyagai>